

НАЦИОНАЛНО УЧИЛИЩЕ
ПО ИЗКУСТВАТА
"ПАНАЙОТ ПИПКОВ"

ул. „Св. Св. Кирил и Методий” № 33, 5800 гр. Плевен, п. к. 49
Директор: 064 823296; Зам.-директор: 064 823959; Гл. счетоводител: 064 820150

УТВЪРЖДАВАМ: РУМЕН ТОДОРОВ
Директор на НУИ „Панайот Пипков“ - Плевен

**ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И
МЕРКИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ
НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА
УЧИЛИЩЕ**

Учебна 2022/2023 година

Програмата за превенция и мерки за противодействие на ранното напускане на училище е приета на заседание на Педагогическия съвет на с протокол № 9 от 14.09.2022 г. и е утвърдена със Заповед на Директора на НУИ „П. Пипков” №РД 15-442/14.09.2022 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Отпадащите ученици са сериозно предизвикателство не само пред глобалното съвременно образование, но и за икономическите реформи и социално-икономическия напредък на обществата. Отпадането от училище е и сериозен личен и социалнопсихологически проблем. В глобален мащаб търсените решения се основават на институционални промени с оглед по-доброто акомодиране на потребностите на тези ученици и задържането им в училище. Не са малко и решенията, които се търсят в сферите на индивидуалната работа с ученици и семействата им, оказване на подкрепа и създаване на система за систематична или конкретно насочена помощ, с цел предотвратяване на натрупване на изоставане. Подобен подход се превръща в част от превенцията на отпадането. Не са изолирани и случаите, в които се търси пряка отговорност не само от училищните институции, но и от родителите за неспособността им да осигурят задължително образование за своите деца, за отсъствието на контрол върху тяхното образователното развитие и напредък, за неуспешно упражняване на родителските задължения и отговорности в тази посока. Сред всички съществуващи ориентации, специален интерес представляват търсения и решения, свързани със създаване и изследване на добри практики, фокусирани върху решаване на проблеми на изоставащите и застрашените от отпадане ученици, които практики се превръщат в част от системата за социално-педагогическа работа и бележат нейното устойчиво развитие.

В българската образователна система многото отсъствията се декларират като причина за отпадане от училища. Основният индикатор, чрез който един ученик може да се характеризира като отпадащ от българско училище, е нередовното посещение на учебните часове и съпровождащото го нарастване на отсъствията. В България две държавни институции събират и обобщават данни за отпадащите ученици – Национален статистически институт (НСИ) и Министерството на образованието и науката (МОН).

„Ранното напускане на училище” е дефинирано като отписването от училище на ученик, завършил едва основно образование или по-ниска образователна степен, и който вече не участва в никаква форма на образование или обучение. В Закона за училищното и предучилищното образование е описано, че „отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18-годишна възраст на основание чл. 173, ал. 2, т. 2 и 3 от преди завършване на последен гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.

В българските условия се наблюдава специфична картина, при която сред най-засегнатите и най-дискриминирани в училище ученици, които напускат преждевременно, са ученици от малки населени места (селски райони), ученици с увреждания, девойки, които нерядко създават семейства още преди завършване на основно образование, ученици от малцинствени групи.

Училищната програма за превенция на ранното напускане на училище е основен инструмент за планиране на дейностите по задържане на децата в училище. Нейната цел е да допринесе за осигуряване на равен достъп и подкрепа за личностно развитие и приобщаване в системата на училищното образование на учениците. Настоящата програма за превенция на ранното напускане на училище на НУИ „П.Пипков“ е в съответствие с целите на „Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“ и взема предвид националните приоритети, заложи в „Национална програма за развитие на Република България: България 2020. Програмата отчита националните нормативни, стратегически и програмни документи в посока достъп до качествено и приобщаващо образование, социално включване, антидискриминация:

Специфичните задачи на Програмата за превенция на ранното напускане на училище на НУИ „П.Пипков“ са да дефинира рисковите фактори и причини за ранно напускане на училище, да конкретизира ключовите направления и мерки за действие на училищно ниво, да изработи координационен механизъм за наблюдение, отчитане и мониторинг на резултатите.

При изготвянето на програмата се отчитат:

- значението и мястото на всички участници в образователния процес, както и взаимодействията помежду им, като се зачита равнопоставеността на заинтересованите страни;
- потребността от насърчаване на сътрудничеството между училищно ръководство, учители, педагогически специалисти, ученици, родители и други заинтересовани институции за изграждане на позитивна образователна среда и взаимодействие в рамките на училищната общност;
- координационните действие по превенция и интервенция на ранното отпадане от училище на всички нива;
- мониторинг на напредъка на училищно ниво.

Програмата за превенция на ранното напускане на училище на Национално училище по изкуствата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование

РИСКОВИ ФАКТОРИ И ПРИЧИНИ ЗА РАННО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Рисковите фактори и причините за ранното напускане на училище биха могли да бъдат систематизирани в няколко основни категории:

- *Образователни* – затруднения при усвояване на учебния материал; отсъствие на изградени навици за учене; слаб интерес и мотивация за участие в учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище; неподходящ избор на училище; ситуации на агресия и насилие в училище; наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители; пропуски в методиката на преподаване, начина на оценяване и в организацията на учебния процес; количеството и качеството на учебното съдържание; контрол и проследяване на отсъствията; липса на привлекателни извънучебни дейности и занимания и др.
- *Социално-икономически* – бедност; нисък социален статус; понижен жизнен стандарт; участие на децата в пазара на труда и поддържането на семейството; конфликти и напрежение в семейството; домашно насилие; непълни семейства; липса на родителски умения и ангажираност в учебния процес за подпомагане на децата; незачитане правата на децата в семейството; нездрава приятелска среда и риск от противообществени прояви и др.
- *Етнокултурни* – ниска степен на готовност за училище; липса на мотивация на родителите за получаване на образование от децата им; етнокултурни традиции (по-ранно встъпване в брак) и др.
- *Институционални* – недостатъчна координация и контрол между различните институции на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; отсъствие на изградени и работещи училищни механизми за превенция и работа с деца застрашени от ранно напускане на училище; липсата на мотивация и недостатъчно компетенции на учителите за разпознаване и прилагане на механизми за

действие, спрямо ученици застрашени от преждевременно напускане на училище и др.

- *Причини свързани със здравния статус* – недостатъчна подготовка на физическата училищната среда, материалната база и човешкия ресурс за интегриране на деца със специални образователни потребности.

МЕРКИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА РАННО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

Настоящата Програма конкретизира мерките за противодействие на ранното напускане на училище в НУИ „П.Пипков“ в четири основни направления:

- Превенция на ранното напускане на училище – цели предотвратяване на възникването на предпоставки за преждевременно напускане на училище, както и ограничаване на условията, които го благоприятстват.
- Интервенция срещу ранното напускане на училище – цели създаването на условия за ограничаване на преждевременното напускане при отчитане на конкретните заплахи на равнището на отделните лица.
- Мерки за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище – цели да подпомогне преждевременно напусналите училище отново да се включат в образованието, като им бъдат предложени разнообразни и достъпни форми за завръщане в системата на образование и обучение и/или придобиване на квалификация.
- Наблюдение и мониторинг на Програмата.

Политиките и мерките, които се предприемат за противодействие на ранното напускане на училище са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

- Мерки за **превенция** на ранното напускане на училище чрез:
 - Осигуряване на позитивна образователна среда;
 - Поддържане на актуална база данни за учениците напуснали преждевременно училище и учениците, застрашени от отпадане;
 - Анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
 - Идентифициране на рисковите фактори за ранно напускане на училище с оглед ограничаване на въздействието им.
- Мерки за **интервенция** на ранното напускане на училище чрез:

Мерки насочени към преодоляване на образователните рискови фактори и причини за ранно напускане на училище:

Мерки, касаещи училищното ръководство, учителите и педагогическите специалисти:

- Подпомагане на учениците за усвояване на учебния материал чрез индивидуални и допълнителни консултации, осигуряване на възможност за включване в целодневно обучение;
- Регулярни срещи на училищно ниво за обмяна на информация и добри практики между учителите, преподаватели и преподавачи на ученици, застрашени от ранно напускане на училище в различните образователни етапи;
- Повишаване на чувствителността на учителите, педагогическите специалисти и обслужващия персонал по въпроса за агресията и насилието в училище и разработването на мерки за превенцията им;
- Непрекъснато повишаване на уменията на учителите за ненасилствена комуникация с деца, толерантност, зачитане правата на детето и прилагането им в учебния процес;
- Разработване и приемане на Етичен кодекс на училището;
- Насърчаване ученето през целия живот сред учителите за актуализиране и усъвършенстване на педагогическите и методическите им знания, умения и компетенции, както и за осъвременяване на научните им знания;
- Изработване и прилагане на училищни правила за строг контрол на проследяване на отсъствията на учениците и своевременно информиране на родителите на ученици, показващи повишено отсъствие от училище;
- Разработване и участие в проекти и програми на международно, европейско, национално и регионално ниво за създаване на привлекателни за учениците извънучебни дейности, включване на учениците в обществено значими дейности извън територията на училището.

Мерки, касаещи учениците и родителите:

- Поставянето на учениците в активна позиция при усвояването на учебния материал;
- Насърчаване на учениците и оказване на психолого-педагогическа подкрепа за изграждане у тях на базисни умения, управление на междуличностни

конфликти, извеждане на цели и планиране и управление на времето, усвояване и прилагане на стратегии за учене;

- Изграждане на умения в учениците за толерантно общуване и общуване с ненасилие;
- Насърчаване на учениците за неформално учене чрез включването им в извънучебни дейности и в училищното самоуправление;
- Насочване на учениците към занимания, съобразени с техните потребности;
- Насърчаване на родителската заинтересованост, както и ангажиране на родителите за проследяване и подпомагане на образователния процес на учениците.

Мерки насочени към преодоляване на социално-икономическите рискови фактори и причини за ранно напускане на училище:

Мерки, касаещи училищното ръководство, учителите и педагогическите специалисти:

- Организиране на социални и благотворителни кампании за подпомагане на ученици в нужда при пълното зачитане на честта и достойнството им;
- Своевременен контакт за деца в риск с Агенцията за закрила на детето чрез регионалната ѝ служба, както и с Детска педагогическа стая;
- Надграждане на умения в учителите за ефективна комуникация и работа с родителите;
- Осигуряване на комфортна среда за децата, потърпевши на домашно насилие и/или живеещи в рискова семейна среда.

Мерки, касаещи учениците и родителите:

- Приобщаване на родителите към училищния живот – на ниво общоучилищни дейности и на ниво клас/група;
- Ученическият съвет да провежда информационни кампании сред учениците по ключови за младежкото развитие теми – тютюнопушене, алкохол, наркотици, агресия, приятелска среда, сексуално образование и семейно планиране.

Мерки насочени към преодоляване на етнокултурните рискови фактори и причини за ранно напускане на училище:

Мерки, касаещи училищното ръководство, учителите и педагогическите специалисти:

- Допълнителни консултации и индивидуална работа с ученици, които имат дефицити в усвояването на учебния материал;

Мерки, касаещи учениците и родителите:

- Създаване на приобщаваща подкрепяща среда за доверително общуване, разбиране и толерантност;
- Подкрепа активността на родителите за включване в образователния процес на децата;
- Подкрепа на училищно и междуинституционално ниво при заявен проблем от страна на родител;

- Насърчаване на ученето през целия живот на деца от училищна възраст и техните родители, в контекста на ползата за изграждане на умения и интегриране в обществото.

Мерки насочени към преодоляване на институционалните рискови фактори и причини за ранно напускане на училище:

Мерки, касаещи училищното ръководство, учителите и педагогическите специалисти:

- Поддържане на актуална база данни за учениците напуснали преждевременно училище и учениците застрашени от отпадане;
- Добро познаване от учителите и педагогическите специалисти на институциите, които оказват подкрепа на ученици, застрашени от ранно напускане на училище;
- Инициране и поддържане на постоянно междуинституционално сътрудничество за учениците, които са застрашени от ранно напускане на училище в случаите, когато това е необходимо;
- Разработване и прилагане на училищен механизъм за работа с ученици, застрашени от ранно напускане на училище;

- Повишаване на компетенциите на учителите за разпознаване и прилагане на механизми за действие, спрямо ученици застрашени от преждевременно напускане на училище и др.

Мерки насочени към преодоляване на рисковите фактори и причини за ранно напускане на училище, свързани със здравния статус:

Мерки, касаещи училищното ръководство, учителите и педагогическите специалисти:

- Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали в училище за нуждите на учениците със специални образователни потребности;
- Повишаване квалификацията на учителите и педагогическите специалисти за работа с ученици със специални образователни потребности.

Мерки, касаещи учениците и родителите:

- Създаване на подкрепяща среда за родителите по отношение на повишаване активността и знанието им за психохигиената на учебния процес;
- Изграждане на умения у учениците за работен режим и психопрофилактика.

Мерки за компенсиране на ефекта от ранното напускане на училище чрез:

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на учениците, които са отпаднали рано от училище чрез използването на различни форми на обучение – самостоятелна, дистанционна;
- Създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- Кариерно ориентиране и консултиране за повишаване на мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.
- Популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове.

- Наблюдение и мониторинг на програмата за превенция на ранното напускане на училище:

Програмата за превенция на ранното напускане на училище в НУИ „П.Пипков“ се прилага при непрекъснато взаимодействие между училищното ръководство, класните ръководители, учителите, педагогическите специалисти и родителите.

Наблюдението на програмата за превенция на ранното напускане на училище включва:

- отчитане на напредъка;
- анализ на предизвикателствата;
- набелязване на мерки за подобрене;
- актуализиране на дейностите и/или разработване на нови.

Отчитането на изпълнението на програмата за превенция на ранното напускане на училище се осъществява чрез:

- изготвяне на годишен доклад за изпълнението на програмата/плана за превенция на ранното напускане на училище;
- изготвяне на годишен аналитичен доклад за движението на учениците, напуснали училище или застрашени от ранно напускане;
- изготвяне на срочни отчети на екипите за индивидуална работа с учениците, застрашени от ранно напускане на училище.

Изпълнението на програмата, се осъществяват съобразно Насоките за работа на системата на училищното образование през учебната 2022 – 2023 година в условията на COVID – 19.